

Klaar voor politieke actie

Samen staan kinderopvang en onderwijs voor de opdracht om kinderen te ondersteunen in hun brede ontwikkeling. Maar in Den Haag heerst een politieke patstelling. De bekostiging van onderwijs en kinderopvang is verschillend, samenwerken tussen verschillende sectoren lastig en niet afdwingbaar. Rinda den Besten van de PO-Raad en Sharon Gesthuizen van de Branchevereniging Maatschappelijke Kinderopvang willen dat de politiek meer aandacht krijgt voor de ontwikkeling van het jonge kind. |

Wilma Schepers

Het is een bijzonder geanimeerde bijeenkomst, de vijfde themadiscussie van Branchevereniging Maatschappelijke Kinderopvang (BMK) op 5 juni jongstleden in Sociëteit De Witte in Den Haag. Het onderwerp is 'Samenwerking Kinderopvang en Onderwijs; Een dialoog over uitdagingen en vernieuwende concepten'.

Het is een gezamenlijk evenement van BMK en de PO-Raad, de sectorraad voor het primair onderwijs. De voorzitters van BMK en PO-Raad, Sharon Gesthuizen en Rinda den Besten, trekken samen op als presentator en stralen daarmee uit: als kinderopvang en onderwijs staan we voor de opdracht kinderen te ondersteunen in hun brede ontwikkeling.

Praktijk van alledag

Een korte inventarisatie leert dat de 200 deelnemers uit onderwijs en kinderopvang nagenoeg fifty-fifty verdeeld zijn. De kinderopvang is krap aan in de meerderheid. Bestuurders uit kinderopvang en onderwijs ontmoeten elkaar beslist vaker in allerlei verschillende overlegsituaties. Op overkoepelend niveau wordt ook veel samengewerkt in het vijf-partijenoverleg (BMK, BK, PO-Raad, SWN en BOinK).

Bijzonder aan deze bijeenkomst is dat bestuurders, directeuren en stafmedewerkers nu eens niet bijeenkomen om te

spreken over mooie vergezichten, maar om samen na te denken over problemen die hen bezighouden in de praktijk van alledag.

Na afloop spreek ik Sharon Gesthuizen en Rinda den Besten en ik vraag hen hoe zij terugkijken op deze dag en wat ze in de toekomst samen denken te gaan doen. Bij wijze van antwoord op deze vraag filosoferen zij over een gezamenlijke jaarafsluiting. Aan het begin van het seizoen de jaarlijkse icc-dag², en aan het eind een bijeenkomst voor PO-Raad en BMK. Wie weet!

Spanningsveld

De vraag die ik ook stel aan Sharon en Rinda is: hoe staat het nu echt met die samenwerking tussen onderwijs en kinderopvang? Worden de integrale kindcentra binnen nu en tien jaar gemeengoed of krijgt het mooie ideaal nooit echt vorm omdat de praktijk te weerbarstig is?

Het rapport van Oberon schetst een genuanceerd positief beeld.³ Er wordt in den lande breed de samenwerking gezocht en in verschillende maten en vormen gerealiseerd. Op de lange termijn wil bijna de helft van de bestuurders toewerken naar één integrale organisatie voor kinderopvang en onderwijs.

Ook in de vakbladen verschijnen regel-

matig positieve en enthousiaste verhalen over geslaagde voorbeelden van icc-vorming.⁴ Tegelijkertijd hoor ik van niet de minste woordvoerders in de kinderopvang twijfel, scepsis, misnoegen en wantrouwen. Hoe kijken Rinda den Besten en Sharon Gesthuizen tegen dit spanningsveld aan?

Rinda den Besten: 'Ik vind het lastig om daar iets algemeen over te zeggen. Er zijn enorme verschillen. Ik heb goede hoop en ik krijg positieve energie van bijvoorbeeld de icc-dag. Daar zitten dan toch weer een paar honderd mensen uit onderwijs en kinderopvang die ervoor willen gaan. Ze zoeken de samenwerking omdat ze het beste willen voor kinderen.'

'Daarin worden ze enorm dwarsgezet door belemmerende wetten en praktische problemen. Ik zie ze daarmee worstelen maar ik zie ze ook dóórgaan, met vallen en opstaan, wetend dat samenwerken niet altijd rozengeur en maneschijn is.'

Sharon Gesthuizen: 'Wat het niet makkelijk maakt is dat zowel de kinderopvang als het onderwijs enorm diffuse, veelvormige sectoren zijn. De kinderopvang kent kleine eenpitters en grote organisaties. En daartussen een verscheidenheid aan meer of minder maatschappelijk of winstgedreven organisaties. Het onderwijs is ook een veelsoorti-

Rinda den Besten

>

ge lappendeken met veel “eigen identiteiten”. Zoek als kinderopvang- of school-directeur dan maar eens een goede samenwerkingspartner.’

Verschil bekostiging

Sharon vervolgt: ‘Het is ingewikkeld om die leefwerelden bij elkaar te brengen. Waar gaat het je om? De pedagogische kwaliteit, of het binnenhalen van klanten? Ben je vooral arbeidsmarktinstrument of heb je in de eerste plaats een pedagogische opdracht? Het onderwijs heeft een didactische opdracht en heeft daarnaast voor de ouders – zo denk ik dan – ook een “opvangfunctie”. Hoe breng je die rollen en taken bij elkaar? Dat vraagt dat je elkaars taal leert spreken en leert zien waar de belangen van de ander liggen.’
‘Wat naar mijn idee de samenwerking enorm bemoeilijkt is het verschil in bekostiging. De afhankelijkheid van conjunctuur maakt van de kinderopvang een onbetrouwbare partner. En dan kan ik wel begrijpen dat een onderwijsdirecteur huiverig is om zich vast te leggen in een samenwerkingsverband. Het zou goed zijn als het basisrecht op kinder-

opvang er zou komen, dat zou de kinderopvang veel stabiel maken.’

Elkaar erkennen

Rinda den Besten: ‘De ingewikkeldheid van samenwerken als publiek en privaat gefinancierde organisaties is misschien niet eens het grootste probleem. Samenwerken an sich is moeilijk. Ik spreek uit ervaring. De samenwerking tussen primair en voortgezet onderwijs gaat ook niet overal en altijd van een leien dakje, en dat zijn toch twee publiek gefinancierde instellingen. In de samenwerking tussen primair en voortgezet onderwijs gaat het om thema’s als de toelatingseisen, de warme overdracht en de brede brugklas.’
‘Ik zie daar het hele scala aan ontwikkelingen terugkomen. Van “niks van samenwerking willen weten”, via “als zelfstandigen samenwerken” tot “volledige fusie”. Uiteindelijk gaat het om de wil om samen te werken, vanuit de overtuiging dat je elkaars expertise nodig hebt om te kunnen doen wat goed is voor kinderen. Het gaat erom dat je elkaar kunt erkennen en bevestigen in wat je beiden kunt betekenen voor de ontwikkeling van kinderen.’

‘Dit hoeft niet per se onder één bestuur. Theoretisch zou je de totale ontwikkeling van kinderen en jongeren van 0 tot 23 kunnen onderbrengen in één instituut. Dat dat geen zinvolle gedachte is, begrijp je meteen. Knips en overdrachten zijn onvermijdelijk. Die hoeven we ook niet te vermijden, maar die vragen wel om samenwerking.’

Rinda vervolgt: ‘Over knips en overdrachtsmomenten gesproken: een van de bedenkingen die ik wel hoor als het gaat om ikc-vorming, komt erop neer dat het onderwijs wel belangstelling heeft voor de kinderen van 2,5 tot 4 jaar, de peuters, maar liever niet van doen heeft met de jongere kinderen. Dat vindt het onderwijs veel te complex. Het onderwijs zou de peuters inpikken, hoor ik dan. Als dat echt zou gebeuren krijgen we een knip bij 2,5 jaar. Dan wordt het leven voor de kinderopvang wel heel moeilijk...’

Sharon Gesthuizen: ‘Dat zou wel het alerslechtste zijn wat we zouden kunnen bedenken. Ik geloof wel dat er juist in die fase van de kindontwikkeling veel mogelijkheden liggen voor samenwerking. Maar dat hoeft er niet toe te leiden dat de 0- tot 2,5-jarigen apart opgevangen gaan worden. Organisatorisch wordt het er ook alleen maar complexer van, en de knip, het overdrachtsmoment hou je nog steeds, het verschuift alleen.’
Rinda den Besten: ‘Het laatste wat we willen is nóg een knip. Maar ik zie wel iets anders: als er één moment is waar logischerwijs een knip zou kunnen liggen, is dat bij 6 jaar. Stel dat de 4- tot 6-jarigen aangehaakt worden bij de kinderopvang...’

Oude kleuterjuf terug?

‘Maar als ik in mijn sector dit idee opper, om de oude kleuterjuf weer terug te halen, roept iedereen: “Nee, dat willen we niet!” Dat roepen ze niet omdat ze de kwaliteit van de oude kleuteropleiding (KLOS) niet zouden waarderen, integendeel, die stond buiten kijf, maar omdat het organisatorisch niet meer te doen is om te werken met gespecialiseerde kleuterleerkrachten.’
‘Echter, stel dat je leerkrachten die gespecialiseerd zijn in het jonge kind ook

Sharon Gesthuizen

zou kunnen inzetten bij de peuters, of misschien zelfs als pedagogisch coach bij de jongste kinderen, dan maak je deze mensen bijzonder gelukkig. Het werken met het jonge kind is immers een vak apart. Ik hoor van de scholen waar intensief wordt samengewerkt tussen kinderopvang en de onderbouw, dat er een enorm leuke nieuwe energie ontstaat. Daar profiteren zowel de kinderen als de volwassenen van en zowel de kinderopvang als het onderwijs.’

Een doorlopende lijn van 0 tot 6 en samenwerkende pedagogisch medewerkers en leerkrachten. Dat is een ambitieus vergezicht en vraagt om visie op de ontwikkeling van het jonge kind. Is dat iets waar jullie samen in op kunnen trekken?

Sharon Gesthuizen: ‘Als BMK zijn we juist opgericht omdat we vinden dat er rondom het jonge kind veel meer, veel beter en veel leuker met het onderwijs samengewerkt zou moeten en kunnen worden. De reden dat dat niet vanzelfsprekend van de grond komt, ligt voor een deel ook aan hoe er landelijk op het politiek niveau over jonge kinderen wordt nagedacht. Als het om jonge kinderen gaat, komt men vaak niet veel ver-

der dan “daar moet je een beetje leuk mee plakken, knippen en kleien”.’
‘Voor de echt pedagogisch inhoudelijke kant van kinderopvang – alles behalve de opvangfunctie – is in politiek Den Haag maar weinig aandacht. Ik denk dan: ze hebben geen idee van hoe heftig de leercurve van jonge kinderen is. Het gaat de eerste jaren zo hard en de meest fundamentele ontwikkeling in de hersenen vindt plaats in juist deze periode. De samenleving, de politiek, moet zich daar meer van bewust worden.’

Respect en waardering

Rinda den Besten: ‘Dat herken ik. Het is ook lastig, want alleen de naam al: kinderopvang, die is natuurlijk helemaal verkeerd. Het is een soort degradatie van wat er dagelijks gebeurt. Dat vond ik als jonge moeder al. Ik heb zelf enorm veel gehad aan het contact met de pedagogisch medewerkers. Je bent als beginnend ouder toch jong en onervaren.’
‘Toen ik zag wat ze met de kinderen deden, had ik daar diep respect voor. Tussen haakjes, als ik in het onderwijsveld met de mensen over kinderopvang spreek, dan hoor ik vaak veel respect en

waardering voor de kwaliteit van de kinderopvang en helemaal geen badinerende oordelen.’

‘Dat brengt mij bij de gedachte dat als je de kinderopvang niet kent, het makkelijk (voor)oordelen is en dat wie de kinderopvang heeft leren kennen al gauw een andere mening heeft. Gelukkig zitten er in de Tweede Kamer steeds meer jonge moeders en vaders met ervaring met kinderopvang en je merkt dat de betrokkenheid verschuift.’

Stevig, maar charmant

Sharon Gesthuizen: ‘Rinda en ik zijn allebei voorzitter van een organisatie, we zijn allebei ervaringsdeskundigen en allebei vrouw. Dat is toch een beetje van borst naar voren en we zitten hier niet te tutten. Kinderopvang, en onderwijs, zijn superbelangrijk. Sterker, als je het bij deze jonge kinderen verprutst, verpruts je het fundament waar kinderen hun leven op bouwen. Dat is een besef dat je op een stevige, maar wel charmante manier moeten kunnen uitdragen.’
Rinda den Besten: ‘En daarom gaan we samen met de VNG en de andere partijen van het vijf-partijenoverleg, vol inzetten op het nieuwe regeerakkoord. Het is een nieuwe ronde, met nieuwe kansen en ik vertrouw erop dat we het tij mee hebben.’

1. *Het verslag van de BMK-themadag ‘Samenwerking Kinderopvang en Onderwijs; Een dialoog over uitdagingen en vernieuwende concepten’ kunt u vinden op de site van BMK: maatschappelijkkeinderopvang.nl.*
2. *De jaarlijkse IKC-dag vindt dit jaar plaats op 20 september van 10:00 tot 16:00 uur, in Utrecht. Website: ikcdag.nl*
3. *Samenwerking in beeld 2; Basisscholen, kinderopvang en kindcentra: de stand van het land 2019 | Oberon | Utrecht, maart 2019 | In opdracht van het Kinderopvangfonds.*
4. *Zie onder andere de artikelenreeks ‘Kantelaars in kinderopvang, onderwijs en zorg’ van Pact voor Kindcentra in BBMP. In deze BBMP: ‘Consequenties nemen van de keuzes die je maakt’, een interview met Robert Sanger, directeur-bestuurder bij Sinne kinderopvang in Leeuwarden, op p 42.*